

УДК 37.015.3:316.774:159.954

DOI: [https://doi.org/10.63437/3083-6425-2026-1\(100\)-09](https://doi.org/10.63437/3083-6425-2026-1(100)-09)**Ласкова-Ярмоленко Анастасія,**

наукова співробітниця відділу підтримки обдарованості,
Інститут обдарованої дитини НАПН України,
м. Київ, Україна

Laskova-Yarmolenko Anastasiia,

Researcher of the Department of Support for Giftedness,
Institute of the Gifted Child of the NAES of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

 <https://orcid.org/0000-0002-2530-5586>

РОЛЬ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ФОРМУВАННІ КРЕАТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Анотація.

У статті розглянуто медіаграмотність як одну з ключових вимог сучасної системи освіти. Акцентовано увагу на взаємозв'язку медіаграмотності та розвитку креативності здобувачів освіти як важливих складників формування особистості, здатної до критичного мислення, творчого самовираження, а також відповідальної участі в медійному просторі. В умовах сучасних викликів, зокрема в контексті інформаційної безпеки України під час війни, медіаграмотність стає не просто навичкою, а стратегією виживання. Розвиток креативності в контексті медіаграмотності розглянуто крізь призму подолання цифрового споживацтва серед дітей і молоді через залучення їх до активних креативних практик. Окреслено практичні завдання, що поєднують розвиток творчого потенціалу з критичним аналізом медіаповідомлень. Розвиток креативного мислення стимулює пошук власних форм вираження, що підвищує когнітивну стійкість до фейків та пропагандистських шаблонів.

Ключові слова: медіаграмотність; креативність; система освіти; здобувачі освіти; медіаосвіта; створення контенту; подолання цифрового споживацтва.

THE ROLE OF MEDIA LITERACY IN SHAPING THE CREATIVE POTENTIAL OF LEARNERS WITHIN THE CONTEMPORARY EDUCATION SYSTEM

Summary.

The article explores media literacy as one of the fundamental pillars and a primary requirement of the contemporary educational paradigm. Particular attention is devoted to the inextricable interrelation between media literacy and the development of the creative potential of learners. These elements are identified as vital components in the holistic formation of a personality capable of critical thinking, authentic creative self-expression, and responsible participation within both global and local media environments.

In light of contemporary global challenges, and specifically within the context of Ukraine's national security during the ongoing period of military aggression, media literacy transcends its traditional role as a mere technical skill. It is substantiated as a critical survival strategy and a fundamental instrument for maintaining cognitive sovereignty. The development of creativity within the framework of media education is analyzed through the prism of overcoming "digital consumerism" – a prevalent and concerning tendency where children and youth remain passive recipients of pre-fabricated, often manipulative, digital content. The research advocates for a fundamental shift from passive consumption to active creative practices, where learners are encouraged to transition into the role of proactive producers and consumers who interact with information purposefully and ethically.

The author outlines a comprehensive range of practical pedagogical tasks designed to bridge the gap between the development of creative potential and the rigorous critical analysis of media messages. It is demonstrated that the active stimulation of creative thinking encourages students to abandon standardized, repetitive media templates in favor of searching for their own unique and authentic forms of information transmission. This transition inherently and naturally enhances their cognitive resilience against manipulative technologies, disinformation campaigns, and pervasive propaganda clichés.

By gaining a deep understanding of the underlying mechanics involved in the construction of an image, narrative, and digital persona, learners develop a significantly heightened sensitivity to fake news and informational distortions.

The article concludes that fostering a creative, proactive approach to media interaction is a decisive factor in the development of a gifted personality. Such an individual is not only capable of successfully resisting external informational pressure and psychological manipulation but is also prepared to generate valuable, ethically sound, and high-quality content that contributes to the overall improvement and sanitization of the digital information environment.

Keywords: media literacy; creativity; education system; learners; media education; content creation; overcoming digital consumerism; information security; cognitive resilience; creative potential.

Вступ. Сучасний етап розвитку суспільства визначається стрімкою цифровізацією, що докорінно трансформує соціально-комунікаційний простір і змінює способи отримання, інтерпретації та продукування інформації. За таких умов володіння цифровими технологіями перестає бути достатнім показником успішності особистості; актуалізується потреба в розвитку інтелектуальних і комунікативних компетентностей здатних забезпечити усвідомлене та критичне ставлення до інформаційних потоків. Особливого значення набуває здатність особистості не лише орієнтуватися в інформаційному шумі, а й зберігати суб'єктність у взаємодії з медіаплатформами.

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне суспільство характеризується швидким розповсюдженням даних, що створює як нові можливості, так і загрози. У цьому контексті медіаграмотність стає важливим захисним механізмом, необхідними для оцінювання та критичного аналізу медіаконтенту, що дозволяє уникнути багатьох інформаційних пасток [1].

Окрім того, Україна вже чотири роки перебуває у стані активної війни, і полем битви часто виступає інформаційний простір. З огляду на це, питання медіаграмотності здобувачів освіти варто розглядати як необхідність в рамках національної безпеки. У нашому попередньому дослідженні було зазначено, що медіаосвіта є важливою складовою процесу модернізації системи освіти в Україні [2]. Нами було окреслено питання щодо важливості формування у дітей та юнацтва цінностей приватного простору, приватності та особистого життя, ознайомлення дітей з питаннями кібербезпеки, що охоплює також і відповідальність, роз'яснення низки понять щодо медіаграмотності тощо.

У цьому дослідженні зосередимо увагу на тому, що важливим викликом є небезпечна тенденція «цифрового споживацтва», коли діти та молодь стають пасивними споживачами контенту, вміло підбраного алгоритмами, що може призводити до послаблення навичок критичного сприйняття та зниження творчої ініціативи. Маємо на меті зосередитися на питанні впливу медіаграмотності на розвиток креативності здобувачів освіти шляхом переходу від ролі цифрового споживача до позиції того, хто здатен цей контент створювати. Такий підхід може допомогти розвивати у дітей та молоді критичне мислення, адже коли розумієш, як

створюється контент, то набагато легше оцінювати його правдивість і виявляти фейки. Кількість контенту зростає з геометричною прогресією, особливо після входження в наше повсякденне життя штучного інтелекту (ШІ). У цьому контексті ШІ не лише пришвидшує генерацію даних, а й створює нові виклики для верифікації інформації. Важливо сформувати у здобувачів освіти розуміння того, що медіа є інструментом, який доцільно використовувати для навчання, роботи, саморозвитку, самоосвіти та розвитку медіаграмотності.

Отже, **мета** статті полягає в обґрунтуванні ролі медіаграмотності як важливого чинника розвитку креативного потенціалу здобувачів освіти та окресленні механізмів, що забезпечують трансформацію їхньої ролі від пасивних споживачів до проактивних творців медіаконтенту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з медіаграмотністю, критичним мисленням і розвитком креативності, є актуальними й розглядаються багатьма дослідниками. Так, І. Червінська розглядає медіаграмотність молоді як стратегічний елемент національної безпеки, підкреслюючи, що розвинені навички критичного сприйняття захищають учнівську молодь від впливів ворожої пропаганди [3]. Натомість О. Панченко стверджує, що інформаційна безпека займає автономне та особливе місце в загальній системі безпеки держави, оскільки безпосередньо впливає на її стабільність. [4]. На думку О. Василенко, медіаграмотність виступає ключовою компетентністю педагога, забезпечуючи культуру комунікації та критичне ставлення до інформації у професійній діяльності [5]. Водночас Ю. Федченко зазначає, що в умовах цифрового віку медіаграмотність стає життєво важливою навичкою, яка дозволяє молоді безпечно користуватися широким доступом до контенту [6].

Дослідники О. Er-raïd та А. Chouari вказують на гостру необхідність викладання критичної медіаграмотності в університетах для подолання деструктивного впливу фейкових новин у соціальних мережах [7].

У праці Г. Твердохліб поняття «критична медіаграмотність» обґрунтовано як здатність особистості не лише аналізувати медіа, а й творчо створювати власні медіапродукти [8]. Натомість Г. Вишневська визначає критичне мислення як логічний та індивідуально-психологічний аналіз інформації, що дає змогу особистості протидіяти

маніпуляціям у сучасному медіапросторі [9]. Автори С. Терепищій та В. Заблоцький визначають критичне мислення як рефлексивний інструмент медіаграмотності, необхідний для захисту від дезінформації в умовах ментальної війни [10].

Водночас О. Невмержицька наголошує, що ефективна протидія інформаційній агресії полягає не в обмеженні споживання контенту, а у формуванні навичок його грамотного та аргументованого аналізу [11]. Науковці М. Рожило, А. Наход та А. Самчук фокусують увагу на критичному мисленні як надійному інструменті протидії фейкам і маніпулятивним технологіям [12].

Окрім того, С. Бучацька, О. Зарічна, О. Матієнко та О. Хуртенко у своєму дослідженні зазначають, що однією з головних цілей інтеграції інфо-медійної грамотності у різноманітні освітні курси та навчальні дисципліни є підвищення емоційної стійкості до маніпулятивного впливу медіа, що досягається шляхом активізації навичок критичного мислення щодо потоку інформації, а також особистих навичок споживання медіа у здобувачів вищої освіти [13]. Колектив авторів А. Гуржій, Н. Бахмат та Л. Карташова обґрунтовує роль ШІ як інструменту розвитку креативності здобувачів вищої освіти, що є обов'язковою умовою формування конкурентоспроможних фахівців у цифровому суспільстві. На їхню думку, використання ШІ є важливим і для розвитку системи освіти, оскільки може бути корисним для створення навчального контенту, автоматизації освітнього процесу, налаштування інформаційного запиту для кожної окремої особи [14]. Водночас Г. Скрипка акцентує на проблемі ідентифікації ШІ-генерованого контенту, вказуючи на необхідність оновлення програм підготовки педагогів для підвищення їхньої здатності розпізнавати маніпуляції у цифровому середовищі [15].

Виклад основного матеріалу. У сучасному освітньому дискурсі медіаграмотність дедалі частіше розглядається не лише як технічна навичка роботи з інформацією, а як комплексна когнітивно-комунікативна компетентність, що забезпечує здатність особистості до критичного аналізу, інтерпретації та відповідального використання медіаконтенту. Водночас зростає значення креативності як інтегративної якості, що визначає здатність здобувачів освіти до продукування оригінальних ідей, творчого осмислення соціальної реальності та активної участі у соціальних комунікаціях. Актуальність медіаосвіти спричинена декількома чинниками, зокрема йдеться про швидке зростання кількості інформаційних продуктів, інтенсивність проникнення і впливу контенту на аудиторію, а також надзвичайно високий рівень споживання контенту саме дітьми та молоддю. Юна аудиторія є найлегшою мішенню впливу медійних продуктів. В умовах воєнної агресії проти України дуже важливо вчити молоде

покоління аналізувати інформацію, піддавати її критиці, осмисленню, а також виявляти можливі маніпуляції. Численні педагогічні стратегії в медіаграмотній освіті демонструють ефективність у сприянні творчому мисленню та самовираженню, хоча оптимальні підходи залежать від контексту та навчальних цілей. Цифрове відеовиробництво у поєднанні з проєктним навчанням стало найпоширенішою стратегією реалізації таких цілей [2]. На нашу думку, метою медіаосвіти у вітчизняному контексті є захист юної аудиторії від маніпулятивного впливу контенту, а також формування здатності критично орієнтуватися в медійному потоці. Педагог у процесі занять вивчає з учнями вплив медіа на індивідів та суспільство за допомогою кодів (символів), розвиває критичне мислення щодо медіаматеріалів. Вважається, що в умовах інформаційного надлишку аудиторія потребує сформованих орієнтирів для критичного сприйняття інформації, володіння навичками її аналізу та усвідомлення механізмів і наслідків медіавпливу. Учні мають уміти розпізнавати однобічну чи перекручену інформацію. Вони повинні знаходити різницю між загальновідомими фактами і такими, що потребують перевірки; визначати надійність джерела інформації; допустимі та недопустимі твердження; різницю між головною та другорядною інформацією; заангажованість суджень; недоведені аргументи; логічну несумісність тощо. Тобто в учнів виробляється імунітет до бездоказовості, замовчування, брехні. Окрім того, мета медіаосвіти полягає також і в тому, щоб допомагати учням використовувати медіа з максимальним ефектом для себе і власного саморозвитку [16]. Водночас І. Червінська зазначає, що розвиток медіаграмотності передбачає кілька ключових векторів, а саме: розвиток критичного мислення – вміння ставити під сумнів, перевіряти інформацію, звертатися до надійних джерел та перевірених ресурсів; фактчекінг – перевірка фактів і спростування неправдивої інформації; інформаційну гігієну – уникнення поширення сумнівного контенту та навчання відповідального поведіння в цифровому просторі; активну позицію – участь молоді у формуванні здорового інформаційного простору [3]. Ці тези корелюють із результатами міжнародних досліджень. Зокрема С. Альбардія, С. Пенья-Фернандес та І. Агірреазкуенага провели ґрунтовне опитування, під час якого більшість опитаних експертів зазначили, що попри зростаючий вплив медіа та технологій на життя учнів, освітні системи ще не надали необхідних інструментів для критичного орієнтування в цих середовищах. Як наслідок, критичну медіаграмотність часто ігнорують або ставляться до неї поверхово, що наражає здобувачів освіти на ризики надмірного впливу медіа, дезінформації та некритичного споживання контенту. Автори

наголошують, що медіаграмотність має бути інтегрована у зміст навчальних програм [17].

У цьому контексті варто повернутися до питання розвитку креативності крізь призму медіаграмотності. Щоб навчити здобувачів освіти уникати маніпулятивного впливу контенту, одним із дієвих підходів є формування навичок його самостійного створення, оскільки розуміння внутрішніх правил і механізмів медіавпливу сприяє розвитку критичного мислення молодого покоління та креативного підходу до розв'язання проблем. Здатність до аналізу створює передумови для формування власного стилю мислення та творчої інтерпретації інформації, що дуже важливо для молодого покоління. Водночас усвідомлення принципів функціонування різних форматів медіаконтенту (текстового, візуального, аудіовізуального) забезпечує технічну свободу творчої діяльності та розширює можливості для реалізації інноваційних ідей. Окрім того, медіаграмотність сприяє усвідомленню соціальних наслідків створення та поширення інформації, допомагає трансформувати спонтанну медіаактивність в усвідомлене створення і поширення контенту, що реалізується через цілеспрямовану творчу діяльність. Таким чином, креативність набуває соціально значущого характеру, а творчість стає інструментом конструктивного впливу на суспільні процеси. Інтеграція медіаграмотності та розвитку креативності в освітній процес потребує переосмислення традиційних педагогічних підходів. Сучасні дослідження підкреслюють ефективність проектного навчання, яке передбачає активну участь здобувачів освіти у створенні медіапродуктів – від аналітичних матеріалів і мультимедійних презентацій до відеоконтенту та цифрових нарративів. Такий підхід сприяє поєднанню критичного аналізу інформації з творчою діяльністю. У цьому контексті змінюється роль педагога, який перестає бути лише транслятором знань і набуває функції фасилітатора навчального процесу. Він забезпечує умови для творчого експериментування, спрямовує діяльність здобувачів освіти та підтримує їх у процесі освоєння медіаінструментів.

Дуже важливо розглянути практичний аспект розвитку креативності за допомогою сучасних технологій і створення контенту. Для розвитку обдарованої дитини важливо, щоб завдання не були репродуктивними.

Так, у науковій роботі "Media literacy and the concept of 'technologies' in primary school classrooms: moving beyond technical skills" її автор A. Levido описує досвід залучення дітей дошкільного віку до медіаосвіти [18]. Робота передбачала створення персонажа на папері з подальшою цифровізацією зображення за допомогою iPad. Надалі учні завантажували фотографію малюнка та супровідну голосову нотатку до застосунку Showbie – онлайн-платформи для обміну

матеріалами й координації роботи між учнями та вчителем. Окрім того, в іншому застосунку учні могли здійснювати взаємооцінювання, надаючи письмові онлайн-відгуки щодо робіт одне одного. Автор доходить висновку, що навіть у дошкільному віці діти майже не потребують спеціального навчання користуванню iPad та застосунками, оскільки достатньо впевнено орієнтуються в технічних аспектах їх використання. Натомість більшу увагу доцільно приділяти формуванню основ графічного дизайну.

Для старших учнів спектр завдань значно розширюється. Серед цікавих завдань педагог може дати завдання взяти важливу наукову новину або історичний факт і запропонувати учням підібрати до неї три різних типи заголовків: сухий науковий, клікбейтний і креативно-залучаючий, співчутливий. Це сприяє розумінню того, як вибір слів здатний змінювати сприйняття реальності, викликати різні емоції та формувати відповідний настрій. Доцільним є також залучення відеоконтенту в поєднанні зі звуковим / музичним супроводом. Зокрема учням можна запропонувати використати один уривок із відомого кінофільму і накласти на нього різні за характером мелодії (тривожну, веселу, героїчну, спокійну тощо), щоб продемонструвати вплив музичного супроводу на емоційну маніпуляцію. Окремої уваги заслуговує вправа «Лабораторія фейків». Учні отримують завдання вигадати фейкову новину, використовуючи різні цифрові інструменти: створюють фейкові зображення чи відео, додають вигадані цитати експертів або згенеровані за допомогою ШІ фрази відомих постатей. Потім здобувачі освіти мають презентувати її, а інші учні повинні вказати на «червоні прапорці», за допомогою яких можна виявити правдивість запропонованого контенту. Для тренування можна використовувати гру «Одна брехня». Діти завчасно готують чи знаходять в інтернеті три новини/факти/фото, з яких два – правдиві, і один – фейк. На занятті діти презентують одне одному факти і аналізують, яким чином можна визначити неправду.

У цьому контексті варто згадати, що меми займають цілий пласт цифрової глобальної культури, тому цікавим і корисним може стати завдання проаналізувати відомі меми. Діти обговорюють і визначають стереотипи, які було використано в певному мемі. Також можна дати завдання змінити якийсь елемент мему так, щоб він набув іншого значення. Такі завдання сприяють розвитку візуальної грамотності та здатності бачити приховані підтексти в лаконічних формах.

Водночас Г. Скрипка пропонує цікаві приклади практичних завдань для аналізу текстового та візуального контенту. Зокрема учням пропонують проаналізувати зображення за допомогою спеціалізованих онлайн інструментів, таких як Illuminarty або Sightengine, і визначити ймовірність його створення ШІ. Це сприяє формуванню практичних

навичок використання цифрових інструментів для ідентифікації ІІІ-генерованих зображень, навчання виявленню штучного контенту та оцінюванню його достовірності [15].

Висновки. Отже, медіаграмотність є важливою умовою формування креативного потенціалу здобувачів освіти в сучасному освітньому

просторі, оскільки забезпечує критичне осмислення інформаційного середовища та створює підґрунтя для творчої діяльності в медіапросторі. Водночас креативність трансформує медіаграмотність із сукупності нормативних орієнтирів у дієвий інструмент інноваційного креативного мислення.

Використані літературні джерела

1. Чертов В. І. Медіаграмотність та медіаосвіта учасників освітнього середовища ЗП(ПТ)О. *Формування сучасного цифрового освітнього середовища ЗП(ПТ)О: сучасні підходи та практичні рішення: електронний збірник матеріалів регіонального науково-практичного семінару* (Біла Церква, 29 трав. 2025 р.). Біла Церква. 2025. С. 76–78.
2. Ласкова-Ярмоленко А., Слинкова Т. Медіаграмотність в системі освіти: вимоги сучасності у сфері соціальної комунікації. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2024. № 1(32). С. 100–105. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1\(32\)-100-105](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1(32)-100-105).
3. Червінська І. Б. Медіаграмотність молоді як складова національної безпеки в умовах війни. *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: освітні й освітньо-філософські аспекти формування історичної пам'яті: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф.* (Київ, 20 черв. 2025 р.). Київ 2025. С. 183. URL: https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11333/Tezy_%D0%9D%D0%90%D0%9F%D0%9D_2025_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=183.
4. Панченко О. А., Панченко Л. В. Інформаційна безпека та інформаційна культура в сучасному інформаційному суспільстві. *Правова інформатика*. 2015. № 2(46). URL: https://ippi.org.ua/sites/default/files/roaibik_46_2_2015_0.pdf.
5. Василенко О. В. Медіаінформаційна грамотність та медіаосвіта як сучасні світові тенденції. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2024. Вип. 2 (26). С. 45-55. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.45-55](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.45-55)
6. Федоченко Ю. В. Освітній проєкт про медіаграмотність для сучасної молоді: створення навчальної інфографіки, розробка інтерактивного контенту для аудиторії та просування. *Кваліфікаційні бакалаврські роботи*. 2023–2024 н.р. URL: <https://jqbthe.donnu.edu.ua/article/view/17983>.
7. Er-raïd O., Chouari A. Teaching Critical Media Literacy to Fight Fake News in Moroccan Higher Education: Focus on Facebook and YouTube. *Arab World English Journal (AWEJ)*. 2023. Vol. 14. No. 1. P. 300–315. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol14no1.19>.
8. Твердохліб Г. В. Педагогічні засади критичної медіаграмотності. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Вип. 70. Т. 2. С. 182–186. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/70.2.38>.
9. Вишневська Г. Медіаграмотність та мовна культура: формування усвідомлених аудиторій. *Філологічні трактати*. 2025. Вип. 17 (2). DOI: [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2025.17\(2\)-4](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2025.17(2)-4).
10. Терепиший С., Заблоцький В. Медіаграмотність в контексті критичного мислення. *Концептуальні, методологічні та практичні проблеми соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики: матеріали доповідей та виступів учасників Міжнародної наук.-практ. конф.* (Київ, 11 трав. 2023 р.). Київ: Видавництво УДУ імені Михайла Драгоманова. 2023. С. 70–72.
11. Невмержицька О. Медіаосвіта як засіб формування критичного мислення особистості. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 27. Т. 6. С. 114–117. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.6/27.204654>.
12. Рожило М. А., Наход А. В., Самчук А. С. Критичне мислення як інструмент медіаграмотності з протидії фейкам і маніпуляціям. *Science, innovations and education: problems and prospects: Proceedings of V International Scientific and Practical Conference* (Tokyo, Japan, 8-10 December 2021). Tokyo. 2021. P. 655–661.
13. Buchatska S., Zarichna O., Matiienko O., Khurtenko O. Enhancing media literacy skill building in pedagogical universities: Our view and experience. *East European Journal of Psycholinguistics*. 2024. Vol. 11(1). P. 47–62. DOI: <https://doi.org/10.29038/ejpl.2024.11.1.buc>.
14. Гуржій А., Бахмат Н., Карташова Л., Зайчук В. Розвиток креативності здобувачів освіти засобами генеративного штучного інтелекту. *Нові технології навчання*. 2024. № 98. С. 42–49. DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.98.2024.98.05>.
15. Скрипка Г. В. Штучний інтелект та медіаграмотність: оновлення програм підвищення кваліфікації педагогів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2025. № 18. С. 132–144. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2025.1811>.
16. Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошниченко Ю. *Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд*. 2-ге вид., стер. Київ: АУП, ЦВП. 2012. 58 с.
17. Albardía M. S., Peña-Fernández S., Agirreazkuenaga I. Technology, education and critical media literacy: potential, challenges, and opportunities. *Frontiers in Human Dynamics*. 2025. Vol. 7. DOI: <https://doi.org/10.3389/fhumd.2025.1608911>.

18. Levido A. Media literacy and the concept of 'technologies' in primary school classrooms: moving beyond technical skills. *Learning, Media and Technology*. 2025. Vol. 50. No. 4. P. 560–572. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439884.2024.2308609>.

References

1. Chertov, V. I. (2025). Mediahramotnist ta mediaosvita uchashnykiv osvitnoho seredovysheha ZP(PT)O [Media literacy and media education of participants in the educational environment of V(VET)I]. *Formuvannia suchasnoho tsyfrovoho osvitnoho seredovysheha ZP(PT)O: suchasni pidkhody ta praktychni rishennia – Formation of a modern digital educational environment of V(VET)I: modern approaches and practical solutions*. Bila Tserkva. p. 76-78 [in Ukrainian].
2. Laskova-Yarmolenko, A., & Slynkova, T. (2024). Mediahramotnist v systemi osvity: vymohy suchasnosti u sferi sotsialnoi komunikatsii [Media literacy in the education system: modern requirements in the field of social communication]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy – Pedagogical innovations: ideas, realities, prospects*. 1(32), 100-105. DOI: [https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1\(32\)-100-105](https://doi.org/10.32405/2413-4139-2024-1(32)-100-105). [in Ukrainian].
3. Chervinska, I. B. (2025). Mediahramotnist molodi yak skladova natsionalnoi bezpeky v umovakh viiny [Media literacy of youth as a component of national security in war conditions]. *Tezy dopovidei NAPN – Abstracts of reports of the NAES*. Kyiv. 183 p. Retrieved from: https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11333/Tezy_%D0%9D%D0%90%D0%9F%D0%9D_2025_2.pdf?sequence=1&isAllowed=y#page=183. [in Ukrainian].
4. Panchenko, O. A., & Panchenko, L. V. (2015). Informatsiina bezpeka ta informatsiina kultura v suchasnomu informatsiinomu suspilstvi [Information security and information culture in the modern information society]. *Pravova informatyka – Legal Informatics*. 2(46). Kyiv. Retrieved from: https://ippi.org.ua/sites/default/files/poabik_46_2_2015_0.pdf. [in Ukrainian].
5. Vasylenko, O. V. (2024). Mediainformatsiina hramotnist ta mediaosvita yak suchasni svitovi tendentsii [Media and information literacy and media education as modern global trends]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy – Adult Education: Theory, Experience, Prospects*. 2(26), 45-55. Kyiv. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.45-55](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.45-55). [in Ukrainian].
6. Fedochenko, Yu. V. (2025). Osvitnii proiekt pro mediahramotnist dlia suchasnoi molodi: stvorennia navchalnoi infografiky, rozrobka interaktyvnoho kontentu dlia audytorii ta prosuvannia [Educational project on media literacy for modern youth: creating educational infographics, developing interactive content for the audience and promotion]. *Kvalifikatsiini bakalavrski roboty – Bachelor's Qualification Papers*. 2023-2024. Retrieved from: <https://jqbthe.donnu.edu.ua/article/view/17983>. [in Ukrainian].
7. Er-raïd, O., & Chouari, A. (2023). Teaching Critical Media Literacy to Fight Fake News in Moroccan Higher Education: Focus on Facebook and YouTube. *Arab World English Journal (AWEJ)*. 14(1), 300-315. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol14no1.19>.
8. Tverdokhlib, H. V. (2024). Pedahohichni zasady krytychnoi mediahramotnosti [Pedagogical foundations of critical media literacy]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative Pedagogy*. 70(2), 182-186. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/70.2.38>. [in Ukrainian].
9. Vyshnevskaya, H. (2025). Mediahramotnist ta movna kultura: uvannia usvidomlenykh audytorii [Media literacy and language culture: formation of conscious audiences]. *Filolohichni traktaty – Philological Treatises*. 17(2). DOI: [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2025.17\(2\)-4](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2025.17(2)-4). [in Ukrainian].
10. Terepyschyi, S., & Zablotskyi, V. (2023). Mediahramotnist v konteksti krytychnoho myslennia [Media literacy in the context of critical thinking]. *Kontseptualni, metodolohichni ta praktychni problemy sotsialnoi filosofii, filosofii osvity ta osvitnoi polityky – Conceptual, methodological and practical problems of social philosophy, philosophy of education and educational policy*. Kyiv. 70-72 pp. [in Ukrainian].
11. Nevmerzhytska, O. (2020). Mediaosvita yak zasib formuvannia krytychnoho myslennia osobystosti [Media education as a means of forming an individual's critical thinking]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of the Humanities*. 27(6), 114-117. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.6/27.204654>. [in Ukrainian].
12. Rozhylo, M. A., Nakhod, A. V., & Samchuk, A. S. (2021). Krytychne myslennia yak instrument mediahramotnosti z protydii feikam i manipuliatsiiam [Critical thinking as a tool of media literacy to counteract fakes and manipulations]. *Science, innovations and education: problems and prospects*. Tokyo. p. 655-661 [in Ukrainian].
13. Buchatska, S., Zarichna, O., Matiienko, O., & Khurtenko, O. (2024). Enhancing media literacy skill building in pedagogical universities: Our view and experience. *East European Journal of Psycholinguistics*. 11(1), 47-62. DOI: <https://doi.org/10.29038/ejpl.2024.11.1.buc>.
14. Hurzhii, A., Bakhmat, N., Kartashova, L., & Zaichuk, V. (2024). Rozvytok kreatyvnosti zdobuvachiv osvity zasobamy heneratyvnoho shtuchnoho intelektu [Development of creativity of education seekers by means of generative artificial intelligence]. *Novi tekhnolohii navchannia – New Learning Technologies*. (98), 42-49. DOI: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.98.2024.98.05>. [in Ukrainian].
15. Skrypka, H. V. (2025). Shtuchnyi intelekt ta mediahramotnist: onovlennia proham pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohiv [Artificial intelligence and media literacy: updating teacher professional development programs]. *Vidkryte*

osvitnie e-seredovyshche suchasnoho universytetu – Open Educational E-Environment of Modern University. (18), 132-144. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2025.1811>. [in Ukrainian].

16. Ivanov, V., Volosheniuk, O., Kulchynska, L., Ivanova, T., & Miroshnychenko, Yu. (2012). *Mediaosvita ta mediahramotnist: korotkyi ohliad [Media education and media literacy: a brief overview]*. Kyiv. 58 p. [in Ukrainian].

17. Albardía, M. S., Peña-Fernández, S., & Agirreazkuenaga, I. (2025). Technology, education and critical media literacy: potential, challenges, and opportunities. *Frontiers in Human Dynamics*. (7). DOI: <https://doi.org/10.3389/fhumd.2025.1608911>.

18. Levido, A. (2025). Media literacy and the concept of ‘technologies’ in primary school classrooms: moving beyond technical skills. *Learning, Media and Technology*. 50(4), 560-572. DOI: <https://doi.org/10.1080/17439884.2024.2308609>.

Прийнято 6 лютого 2026 року.

Затверджено 27 лютого 2026 року.

Опубліковано 31 березня 2026 року.

Матеріал ліцензується на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).